

## CAHİLİYYE ARAPLARININ TAPINAKLARI: ‘UZZÂ( ) (3)

(...dünden devam)

Kureyş ve diğer Mekke Arapları, Ka’be’den sonra en çok ‘Uzzâ’ya, sonra Lât’a, sonra da Menât’a saygı gösterirlerdi. Herhalde Mekke’ye yakın olduğundan dolayı Kureyşliler, sadece ‘Uzzâ’yı ziyaret edip ona kurbanlar, hediyeler sunarlardı. Sakîf ise hediye ve ziyaretlerini daha çok Lât’a tahsis eder; Medîne li Evs ve Hazrec Kabîleleri de saygı ve takdimelerini Menât’a tahsis ederlerdi. Ama tüm Hicaz bölgesi halkı, bu tapınakların hepsine saygılı idi. Fakat bu üç puta gösterdikleri saygıyı,

*‘Tanrılarınızı bırakmayınız: Vedd*

*’i, Suvâ*

*’ı, Yeğûs’*

*u, Ye’ûk’*

*u ve Nesr’*

*i bırakmayınız!’ dediler.”*

(Nûh

: 71/23)

âyetinde de belirtilen ve Amr ibn Luhay

tarafından Hicaz bölgesine sokulan diğer beş puta göstermezlerdi. Herhalde bunlar ilk üç puta göre daha uzak yerlerde bulunduğu için bölge halkının kalbinde bu üç putun işgal ettiği kadar yer edinememişlerdi (Mu’cemu’l-buldân: 3/666-667).

Fr. Buhl’e göre Ebusüfyân, hicretin 3. yılında Müslümanlara saldırmak üzere Medîne’ye hareket ettiği zaman Uzzâ

ile Lât

’ın heykellerini de yanına almıştı (Taberî

, Târîh: 1/1395). Bundan ‘Uzzâ’nın, Mekke

’nin koruyucu tanrıçası kabul edildiği anlaşılır. Nitekim Ebûsüfyân

da Uhud

günü Müslümanlara hitâhen:

– Bizim ‘Uzzâ’mız var, sizin ‘Uzzâ’nız yok, demişti.

Fr. Buhl, Menât’ı, Ârâmîce menâtâ, İbrânîce kader tanrısı *manâ* ve Arapça ölüm, kader anlamındaki *manâyâ* ile ilgili görmekte ve *Manât*,  
*maniyye*, çoğulu

ın bir kader, özellikle ölüm kaderi tanrısı olduğunu söylemektedir. İbnu’l-Kelbî  
’ye göre *Menât*

, en eski put olup, diğer putların önderi durumundadır. İbn Hişâm  
’da bulunan bir şiirde Menât  
ve Lât

’ın, ‘Uzzâ  
’nın iki kızı olduğu düşüncesi yer almaktadır. el-Hicr  
’deki Nabat  
yazıtlarında, bir tanrı olarak *Menât*

adına rastlanmaktadır. İbn Hişâm’daki bir rivâyetten anlaşıldığına göre de Menât, bir ev  
tanrıçasıydı. Mekke  
’nin Fethinden sonra bu putlar yıkılmıştır ( İ. A. Menât maddesi  
).

Âyette Mekke’deki Kureyşlilere hitâbedilirken: “O Lât ve ‘Uzzâ’yı ve üçüncüsü olan Menât’ı  
gördünüz mü?” (Necm:19-20)

denmesi, Kureyş  
lilerin, bu put ve tapınaklarla ilişkisi olduğunu gösterir. Mekke  
lilerin, Lât  
ve ‘Uzzâ  
adına yemîn ettikleri, tevâtürle gelen haberlerdendir.

(devamı yarın..)